

Nr 154.

Av herr **Mannerskantz**, om begränsning av skattskyldigs sammanlagda beskattning med hänsyn till hans beskattningsbara inkomst.

Vilken mening man än må hysa ifråga om, hur stor del av den enskildes inkomst, som samhället rimligen bör utkräva i skatt, borde — så länge den enskilda äganderättens princip erkännes — enighet kunna råda därom, att en beskattning, som tar mer än 100 % av den *beskattningsbara* inkomsten i anspråk, ej bör få ifrågakomma. I den praktiska tillämpningen av vår nuvarande skattelagstiftning inträffar emellertid årligen ett stort antal fall av dylik mer än 100-procentig beskattning. Detta sammanhänger med utformningen dels av förmögenhetsbeskattningen till staten, dels av den kommunala garantibeskattningen. Jag skall nedan till en början anföra några exempel på, hur förmögenhetsbeskattningen kan verka i denna riktning. För enkelhetens skull förutsätter jag, att det i samtliga fall är fråga om ensamstående person i ortsgrupp III.

Exempel: Personen ifråga förutsättes ha en taxerad inkomst mellan 0—800 kr. Inom denna ram uppgår det statliga ortsavdraget, som ju utmärker, vad samhället självt ansett vara icke beskattningsbar inkomst, till samma belopp som den taxerade inkomsten. Vare sig personen har 0 eller 800 kr. taxerad inkomst saknar han sålunda helt *beskattningsbar* sådan. Emellertid förutsättes han också äga taxerad förmögenhet, som uppgår till

a) 75,000 kr. Enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhets-skatt skall hans taxerade inkomst ökas med $\frac{1}{100}$ av förmögenheten, alltså med 750 kr. Hans taxerade belopp blir därigenom 750—1,550 kr. Frånräknas ortsavdraget, kvarstår ett beskattningsbart belopp av 0—470 kr., trots att ingen beskattningsbar *inkomst* förelegat. Inkomst- och förmögenhetsskatten blir på detta belopp 0—23: 27 kr. Enligt förordningen om särskild skatt å förmögenhet är vidare efter tillämpning av den däri stadgade reduktionsregeln 30,000—38,750 kr. av den taxerade förmögenheten beskattningsbar. Detta gör en särskild förmögenhetsskatt på 10—18 kr. *Summa skatt blir 10—41: 27 kr.*

b) 150,000 kr. Efter samma grunder som ovan under a) blir det taxerade beloppet 1,500—2,300 kr., det beskattningsbara beloppet 420—1,280 kr. och inkomst- och förmögenhetsskatten 20: 79—63: 36 kr. Enligt reduktionsregeln för särskilda skatten å förmögenhet (minimigränsen 40 %) blir samtidigt den skattepliktiga förmögenheten 60,000 kr. och därå belöpande skatt 60 kr. *Summa skatt 80: 79—123: 36 kr.*

c) 250,000 kr. Taxerat belopp 2,500—3,300 kr. Beskattningsbart belopp 1,480—2,280 kr. Inkomst- och förmögenhetsskatt 73: 26—112: 86 kr. Skattepliktig förmögenhet 100,000 kr. Särskild skatt å förmögenhet 160 kr. *Summa skatt 233: 26—272: 86 kr.*

d) 400,000 kr. Taxerat belopp 4,000—4,800 kr. Beskattningsbart belopp 2,980—3,780 kr. Inkomst- och förmögenhetsskatt 147: 51—195: 68 kr. Skat-

tepliktig förmögenhet 160,000 kr. Särskild skatt å förmögenhet 350 kr. *Summa skatt 497: 51—545: 68 kr.*

e) 750,000 kr. Taxerat belopp 7,500—8,300 kr. Beskattningsbart belopp 6,710—7,590 kr. Inkomst- och förmögenhetsskatt 380: 76—443: 68 kr. Skattepliktig förmögenhet 300,000 kr. Särskild skatt å förmögenhet 910 kr. *Summa skatt 1,290: 76—1,353: 68 kr.*

f) 1,500,000 kr. Taxerat belopp 15,000—15,800 kr. Beskattningsbart belopp = taxerat belopp. Inkomst- och förmögenhetsskatt 1,213: 50—1,334: 70 kr. Skattepliktig förmögenhet 600,000 kr. Särskild skatt å förmögenhet 2,410 kr. *Summa skatt 3,623: 50—3,744: 70 kr.*

I samtliga här anförda fall har den skattskyldige — som redan angivits — antingen ingen inkomst alls eller i varje fall ingen inkomst, som överstiger ortsavdraget. Inte desto mindre påföres han på grund av sitt rena förmögenhetsinnehav större eller mindre belopp i skatt. Beskattningen överstiger m. a. o. 100 % av den inkomst, som enligt av statsmakterna själva utstakade regler är att betrakta såsom beskattningsbar. Även om vederbörande i vissa fall har möjlighet att taga av kapitalet för skattens fullgörande, väcker ett sådant förhållande en icke oberättigad indignation och medför ett underkännande av rättvisan i beskattningssystemet, som icke kan vara någon lycklig eller önskvärd företeelse. Det torde kunna anses tillräckligt att arvs- och gåvobeskattningen så gott som alltid äro av konfiskatorisk art. Att utsträcka denna konfiskation även till den årliga beskattningen överensstämmer varken med denna beskattnings natur eller med vad ett sunt rättsmedvetande anser tillbörligt.

Man skulle kunna tro, att det här gäller endast några få enstaka personer. I själva verket är så ej fallet. Enligt 1936 års partiella folkräkning utgjorde antalet personer med en inkomst mellan 0—800 kr. och med en genomsnittlig förmögenhet enligt a) 880 st., enligt b) 260, enligt c) 55, enligt d) 30, enligt e) 10 och enligt f) 5 eller summa 1,240 personer. Med all reservation för de felaktigheter, som på grund av dess partiella natur kan vidlåda denna folkräkning, är det därför tydligt, att de ovanstående typfallen representera ett förhållandevis mycket stort antal skattskyldiga. Självfallet blir emellertid det verkliga antalet av dem, vilka på liknande sätt som i dessa typfall få mer än 100 % av sin beskattningsbara inkomst beskattad, mångdubbelt större.

Härtill kommer ytterligare den mycket stora grupp av skattskyldiga, som genom den kommunala garantibeskattningen eller genom denna i förening med förmögenhetsbeskattningen bli utsatta för liknande verkningar. Jag skall endast anförda ett par lösryckta exempel:

a) En person med hustru och två minderåriga barn i Ortsgrupp III äger en jordbruksfastighet, taxerad till 100,000 kr. och in-tecknad för 50,000 kr. Hans nettoinkomst av jordbruket, som representerar hans enda inkomst-källa, uppgår till 2,000 kr. Ortsavdraget för statsbeskattningens del uppgår till 2,440 kr. utan bankning, och den beskattningsbara *inkomsten* blir följaktligen lika med 0. Det beskattningsbara *beloppet* däremot blir genom förmögenhetsdelen 30 kr. och inkomst- och förmögenhetsskatten blir 1: 48 kr. Samtidigt föreligger skattepliktig förmögenhet på 50,000 kr., vilket gör en

särskild förmögenhetsskatt på 40 kr. *Summa statskatt = 41:48 kr.* trots fullständig avsaknad av beskattningsbar inkomst.

Den kommunalt beskattningsbara inkomsten skulle i samma fall — om garantibesättning ej finnes — bli 560 kr. Genom bestämmelserna om garantibesättning blir personen emellertid i stället påförd för kommunal- och landstingsskattens vidkommande 50 och för vägskattens 75 skattekronor. Om de båda förstnämnda skatterna uttagas med tillsammans 10 och den sistnämnda med 2 kr. per skattekrona blir *den sammanlagda skatten till kommun, landsting och vägdistrikt på detta sätt 650 kr.* trots en verkligt beskattningsbar inkomst av endast 560 kr. Den sammanlagda skatten blir 691:48 kr.

b) Samma person som ovan har en jordbruksfastighet, taxerad till 200,000 kr. och in-tecknad för 100,000 kr. Jordbruket har drivits med förlust och den taxerade inkomsten blir följaktligen lika med 0. Han har i själva verket fått leva på skuld. Något statligt beskattningsbart belopp föreligger ej, men däremot en skattepliktig förmögenhet, som enligt reduktionsregeln bestämmes till 40 % av 100,000 eller 40,000 kr. och varå särskild förmögenhetsskatt utgår med 20 kr. Ifråga om kommunalbeskattningen skulle hans beskattningsbara inkomst utan garantibesättning ävenledes vara lika med 0 men genom garantibesättning påföres han 100 skattekronor för kommunal- och landstingskatt samt 150 skattekronor för vägskatt, vilket gör en sammanlagd kommunal-, landstings- och vägskatt på 1,300 kr. *Summa stats- och kommunalskatt = 1,320 kr.* trots att året gått med förlust och ingen som helst annan inkomst förelegat.

Betydligt mera upprörande och för rättskänslan sårande fall än de här nämnda teoretiska exemplen skulle kunna uppletas ur det praktiska livet. Det anförda får emellertid vara nog för att belysa frågan. Jag kan inte finna det annat än orimligt och obilligt samt stridande mot hela beskattningens principer att samhället på detta sätt skall kunna uttaga skatt av personer, som icke äga någon beskattningsbar inkomst eller kanske inte ens någon taxerad sådan. Ett behöfligt korrektiv häremot synes mig vara, att i skattelagarna införa en bestämmelse om, att skatt under inga förhållanden får överstiga 100 % av sammanlagd beskattningsbar inkomst.

Ifråga om den rena statsbeskattningen synes mig införandet av en sådan begränsning icke behöva vålla några som helst betänkligheter. Däremot inser jag till fullo, att viss tveksamhet kan uppstå, när det gäller en motsvarande begränsning av garantibesättning. Själva syftet med denna — att kommunen under alla förhållanden skall vara tillförsäkrad ett visst minimiskatteunderlag från fastigheterna — blir ju onekligen genom den ifrågasatta begränsningen sämre tillgodosett. I valet mellan att tillgodose detta syfte å ena sidan och de skattskyldigas krav på rättvisa och rimlighet å den andra, finner jag emellertid det sistnämnda väga tyngre, särskilt med hänsyn till att ett års underskott icke får — ens inom en begränsad period av år — avdragas från ett kommande års överskott. Jag vill också för säkerhets skull understryka, att det ju här alls icke gäller att upphäva garantibesättning, endast att modifiera den därhän, att den icke leder till påförandet av skatter, som överstiga den verkligt beskattningsbara inkomsten. De för garantibesättningens syfte ofördelaktiga verkningar, som mitt förslag

skulle kunna medföra, böra också kunna väsentligen mildras genom ändrade grunder för skatteutjämningsförfarandet, varom ju utredning för närvarande pågår inom kommunalskatteberedningen.

Till slut vill jag endast framhålla, att mitt förslag givetvis kan komma att i viss mån komplicera arbetet för taxerings- och debiteringsförrättare. Om det förslag till reformering och centralisering av uppbördsväsendet och vad därmed sammanhänger, som framförts av 1936 års uppbördskommitté, skulle komma att vinna statsmakernas bifall, torde dessa komplikationer dock icke behöva bli av någon väsentligare storleksordning.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande möjligheterna att i skattelagarna införa en bestämmelse om, att i sammanlagd skatt icke av någon får utkrävas mer än ett belopp lika med den verkligt beskattningsbara inkomsten för det år varom fråga är.

Stockholm den 23 januari 1939.

Axel Mannerskantz.